

ÅRSMELDING EUROPA NOSTRA NORGE (ENN) FOR 2013

Organisasjonsnr. 994.254.308

INNLEDNING

Det har vært avholdt fire styremøter i 2013. I styret sitter Erik Schultz, formann, Seppo Heinonen, viseformann, Eirik Saxvik, sekretær, Magdalena Eckersberg, styremedlem, Tore Edvard Bergaust, styremedlem, Gunnar Stavseth, (varamann) og Axel Mykleby (varamann).

Styrets arbeid har igjen vært rettet mot tiltak og aktiviteter i Norge og mot initiativ, prosjekter og møter initiert av hovedorganisasjonen Europa Nostra (EN) i Haag. Se www.europanostra.org

ÅRSMØTET 2013

Årsmøtet ble avholdt 5. mars i konferansesalen hos Riksantikvaren som hadde stilt lokalene til vår disposisjon. I forkant av årsmøtet holdt riksantikvar Jørn Holme et foredrag med tittelen: «Oppgaver og utfordringer for Riksantikvaren ved inngangen til nye hundre år i bevaringens tjeneste». Han valgte særlig å se på de aktuelle oppgavene knyttet til Oslo ved hjelp av en god Power Point presentasjon. Spørsmålene var mange. Etter kaffe og lett servering ble årsmøtet gjennomført. Årsmelding og regnskap ble gjennomgått og godkjent. Erik Schultz, Seppo Heinonen, Tore Edvard Bergaust og Gunnar Stavseth var på valg. De tok gjenvalg. Det var 20 medlemmer til stede.

MÅL OG STRATEGI

Som en nasjonal enhet innenfor Europa Nostra, er den norske foreningens arbeid i stor grad en videreføring av moderorganisasjonens mål og handlingsplaner. Europa Nostras ambisjon er å samordne og styrke arbeidet med å ta vare på den europeiske kulturarven på det lokale, regionale og nasjonale plan.

Gjennom tett oppfølging av etablerte europeiske organer, som EU og Europarådet, arbeider Europa Nostra for å bedre rammene for en bærekraftig utvikling av den europeiske kulturminnepolitikken. Dette skjer også i nært samarbeid med andre organisasjoner med tilstøtende interesser til Europa Nostra. Et kontor i Brussel ble åpnet i 2010. Europa Nostra arbeider for å styrke bevisstheten knyttet til kulturminner i

befolkningen, hos politikere, fagmiljøene og beslutningstagere. Mest kjent er den årlige pristildelingen av EUs kulturminnepriser/Europa Nostra Awards, som tildeles spesielt dyktig gjennomførte restaureringsprosjekter. Prisivinnerne tjener som eksempler til etterfølgelse.

Kampanjer for å reise en opinion for bevaring av kulturminner som er truet av forfall, rivning, byutvikling osv., er et annet tiltak for å heve folks bevissthet knyttet til kulturminner. I 2012 introduserte Europa Nostra kampanjen: «Europas 7 mest utsatte kulturminner» Se under.

Med ca. 250 europeiske kulturminneorganisasjoner som medlemmer - og ytterligere 150 institusjoner med tilhørighet til kulturminnearbeidet som assosierte medlemmer - har Europa Nostra et bredt og dypt nettverk over hele Europa. Organisasjonen dekker de fleste aspekter innenfor kulturminnearbeid og besitter stor faglig kompetanse. Norske medlemmer vil kunne dra nytte av dette nettverket.

MEDLEMSMØTER

Styret la opp til et besøk på Eidsvollsbygningen i samarbeid med Statsbygg i august. Dette ble imidlertid utsatt, da det viste seg at restaureringen av Eidsvollsbygningen lå etter den opprinnelige tidsplanen. Utøvende entreprenør satte dermed forbud mot besøk inntil videre. Lørdag 8. desember fikk vi imidlertid en meget grundig gjennomgang av hele bygningen i regi av Erik Jondell, direktør for Eidsvoll 1814, og konservator Geir Thomas Risåsen. Besøket var begrenset til 30 deltakere som alle var meget begeistret for den faglige gjennomgangen.

SNESKA QUAEDVLIIEG-MIHAILOVIC I OSLO

Vår generalsekretær ble invitert av riksantikvar Jørn Holme til å være panelleder under de europeiske riksantikvarers årsmøte som ble avholdt i Oslo i mai. Hennes panel understreket betydningen av frivillige organisasjoner innenfor kulturminnebevaringen. Det ga henne en fin anledning til å møte andre relevante personer innenfor norsk kulturminneforvaltning samt gjøre Europa Nostra kjent for nye miljøer.

NY KULTURMINNEMELDING

Som nevnt i fjorårets årsmelding annonserte miljøvernminister Erik Solheim høsten 2011 at det ville bli lagt frem en ny kulturminnemelding i løpet av stortingsperioden. Den ble lagt frem i april 2013. Den nye kulturminnemeldingen, St.meld. 35. 2012-2013 «Framtid med fotfeste», ble dessverre mottatt med et gjesp i de fleste kretser. Det fremkom få nye initiativ eller planer. Den tidligere regjering valgte, ikke uventet, men dessverre å gi opp fondsordningen for Kulturminnefondet. Dermed er også denne institusjonen underlagt den årlige budsjettbehandling i Stortinget. Siden den gamle kulturminnemeldingen fra 2005 hadde et tidsperspektiv frem til 2020, har departementet valgt å foreta en gjennomgang og oppdatering av denne stortingsmeldingen, hvor man bl.a. har vurdert avstanden mellom de mål som ble etablert den gang, og dagens virkelighet. I tillegg har man sett på endringer som har skjedd siden 2005,

og som ikke ble tatt opp i den forrige stortingsmeldingen. Som styret antydte i fjorårets årsmelding, ville dette bli en kulturminnemelding «light». Det er den dessverre blitt. Den nye kulturminnemeldingen erkjenner bl.a. at man ikke vil nå målene om å redusere det årlige forfall av kulturminner til under 0,5 % innen 2020! Mye tyder på at det fortsatt ligger på ca. 1%

Som det fremgikk av årsmeldingen i 2012, ga styret i Europa Nostra Norge sine anbefalinger til den nye kulturminnemeldingen til Miljøverndepartementet i november 2012. Styret tok sen vinteren 2013 også initiativet til at Fortidsminneforeningen, Norsk kulturarv, Fredet og Europa Nostra Norge skulle ha møter med medlemmer av Miljø- og energikomiteen fra opposisjonspartiene. Formålet var å legge frem felles forslag til tiltak som kunne markere en ny kulturminnepolitikk ved et eventuelt regjeringsskifte høsten 2013. Vårt hovedbudskap var:

- Flytt kulturminneavdelingen fra Miljøverndepartementet til Kulturdepartementet.
- Kulturminnefondets bevilgningsrammer må økes vesentlig og konsentreres om private bevaringsverdige kulturminner.
- Riksantikvarens tilskuddsmidler til private fredede og bevaringsverdige bygg må økes dramatisk bare for å holde tritt med kostnadsutviklingen.
- Det må settes inn konkrete langsiktige tiltak for å stoppe den økende mangelen på erfarne håndverkere innenfor mange av de relevante restaureringsfagene.
- Det må settes inn skatte- og avgiftsinsentiver som fremmer langsiktig vedlikehold av kulturminner i privat eie.

Europa Nostra Norge sendte også inn felles anbefalinger med ovennevnte kulturminneorganisasjoner til Miljø- og energikomiteens medlemmer og deltok i høringen til den nye kulturminnemeldingen, som fant sted i Stortingets Miljø- og energikomité 22. mai 2013.

REGNSKAP 2013 FOR EUROPA NOSTRA NORGE

Regnskapet for ENN er gjort opp med et overskudd på kr 3.656. Pr. 31.12. 2012 hadde ENN en egenkapital på kr 17.891. Som kjent beholder Europa Nostra Norge 10 % av de norske medlemmers årskontingent. Resten innbetales til Europa Nostra i Haag. Det fremgår av balansen har Europa Nostra Norge i høst mottok kr 350.000 som bidrag til den forestående kongressen i Oslo i 2015 fra Bergesenstiftelsen.

REPRESENTASJON I EUROPA NOSTRAS ORGANER

Marianne Roald Ytterdal, tidligere formann i Fortidsminneforeningen, sitter i organisasjonens styre.

Erik Schultz sitter i Europa Nostras råd.

Axel Mykleby ble høsten 2013 innvalgt som medlem av juryen i klasse 1, Bevaring, for utdeling av Europa Nostra Awards.

Styret har i 2013 arbeidet med følgende saker som er direkte utgått fra moderorganisasjonen i Haag:

FORUM FOR NASJONALE ORGANISASJONER

Det ble avholdt et møte med nasjonale representanter i 2013, denne gangen i Dubrovnik i forbindelse med den årlige «The Best in Heritage-konferansen» som fant sted i siste del av september. Representanter for styret i EN og sekretariatet var til stede. Saker som ble tatt opp var særlig knyttet til bedre kommunikasjon mellom hovedkontor og de nasjonale organisasjoner, medlemsverving o.l.

BALTISK/NORDISK FORUM

Det har heller ikke i 2013 funnet sted noe formelt møte mellom de nordiske og baltiske Europa Nostra-organisasjonene. Dette har sammenheng med at det omtalte forum for nasjonale representanter er kommet godt i gang. Det er imidlertid planlagt et møte i forbindelse med årets kongress i Wien i mai 2014.

EU GRAND PRIX/EUROPA NOSTRA AWARD SCHEME

Prosjektet får meget stor oppmerksomhet i de europeiske mediene og bred deltagelse fra hele Europa innenfor de fire klassene som tar imot nominasjoner. I de senere år er dette blitt det største enkeltprosjektet under den årlige kongressen.

Det norske prosjektet som ble nominert i klasse 1 (Bevaring) i 2013, et teknisk/industrielt kulturminne, nådde til vår skuffelse ikke opp. I alt var det 197 prosjekter som ble bedømt. I 2014 er det nominert et norsk prosjekt i klasse 1. I alt var det mottatt 169 nominasjoner fra 31 forskjellige land ved fristens utløp 1. oktober 2013. Styret i ENN bruker stadig tid på å finne frem egnede kandidater som kan nomineres fra Norge.

2013 THE BEST IN HERITAGE

Denne konferansen arrangeres årlig i Dubrovnik med støtte fra Europa Nostra. Formålet er å vise prisvinnere innenfor museer og kulturminner fra det foregående år. Presentasjonene viser nye ideer og kreativitet som forklarer hvorfor nettopp disse prosjektene har vunnet priser. Norsk Kulturarvs prosjekt «Rydd et kulturminne» som i 2012 vant EUs Kulturminnepris og en Europa Nostra Award, ble i år invitert til å delta sammen med 23 andre prisbelønnede bevaringsprosjekter fra hele verden. Igjen fikk dette prosjektet stor internasjonal anerkjennelse blant de 140

deltakerne fra 32 land som var til stede.

DE 7 MEST UTSATTE KULTURMINNER I EUROPA

For å sette styrke bevisstheten rundt arbeidet med å bevare kulturminner som utsettes for ødeleggelse og manglende vedlikehold, besluttet styret i Europa Nostra i 2012 at det i jubileumsåret 2013 måtte etableres en profilert kampanje rundt dette alvorlige problemkomplekset. Tanken er at de enkelte kulturminneorganisasjonene rundt i Europa finner frem aktuelle kulturminner og får disse bedømt av en egen komite nedsatt for formålet. Håpet er at dette vil bidra til større bevisstgjøring i befolkningen og raskere oppfølging fra myndighetene. De 7 første kandidatene ble offentliggjort under kongressen i Aten i juni. De kom fra Portugal, Frankrike, Italia, Albania, Cyprus, Tyrkia og Romania. Som økonomisk partner i prosjektet har Europa Nostra fått med seg The European Investment Bank Institute. Dette vil bli en årlig begivenhet, knyttet til kongressen.

Se www.europanostra.org/7-most-enda

Fra Norge ble det nominert et prosjekt knyttet til forfall og ødeleggelse av trær plantet langs veier og gater i Europa. På grunn av voldsom trafikkvekst, forurensing, krav til trafiksikkerhet, manglende vedlikehold, osv. skjer det en enorm bevisst og ubevisst ødeleggelse av disse gamle maleriske veiene. Prosjektet ble ikke vurdert, siden man bare ønsket prosjekter knyttet til et spesifikt objekt. Takk til vårt styremedlem Tore Edvard Bergaust som la ned mye arbeid i forberedelsene av prosjektet. For øvrig har Europa Nostra et større antall utsatte kulturminner under oppfølging over hele Europa.

EEA FINANCIAL MECHANISM

Norge innbetaler ca. 97 % av de midler på ca. kr 2,9 mrd. som årlig går til å utjevne de sosiale og økonomiske ulikheter mellom nye og gamle EU-land. Kroatia er nytt medlem i ordningen. Europa Nostra er opptatt av hvorledes midlene som kanaliseres gjennom EEA Grants (Euro 197 mill. årlig) og Norway Grants (Euro 160 mill. årlig) til kulturminneformål fordeles. De utgjør anslagvis 20% av summen. De mange frivillige kulturminneorganisasjonene som de senere årene er etablert i disse landene, står foran store oppgaver innenfor rehabilitering, opplæring og trening. Med sitt sterke nettverk arbeider Europa Nostra for at omtalte midler også skal kunne tilflyte prosjekter knyttet opp mot uavhengige kulturminneorganisasjoner (NGOs) i disse landene. Europa Nostra Norge blir løpende orientert om de prosjektene som lanseres.

ÅRETS KONGRESS I ATEN: ET 50-ÅRSJUBILEUM

Kongressen fant sted 13.-17. juni i historiske rammer, alt imponerende tilrettelagt av den greske kulturminneorganisasjonen Elliniki Etairia. Det var besøk på Akropolis, historiske byvandring og fremføring av Sokrates' forsvarstale samt andre historiske begivenheter. Museumsbesøkene var mange. Det nye arkeologiske museet var en opplevelse.

Pristildelingsseremonien fant sted i det gamle romerske Odeon-teateret oppunder Akropolis. For de nærmere 4000 personene som var til stede, ble dette en imponerende forestilling. I tillegg til korte presentasjoner av pristildelingsprosjektene fikk man en historisk presentasjon av gresk musikk og litteratur- langt inn i de varme nattetimene. Under kongressen ble også de første: «7 mest utsatte kulturminner i Europa» presentert. Det var besøk til øyene utenfor Aten og en dagstur til Atens historiske omgivelser i forlengelsen av kongressen. Nasjonale kulturminnestiftelser bidro vesentlig til å gi kongressen et økonomisk grunnlag. For mer detaljer se www.europanostra.org/athens

EUROPA NOSTRA 50 ÅR

Det har gjennom året vært arrangert et stort antall møter over hele Europa for å markere Europa Nostras 50-årsjubileum. Det hele ble avsluttet med en større anlagt konferanse i Brussel i begynnelsen av desember «Cultural Heritage for Europe, Europa for Cultural Heritage». Her møttes representanter for ulike institusjoner innenfor EU, kulturminneorganisasjoner og andre beslutningstagere. Blant annet hadde man den første offentlige presentasjonen av det tverreuropeiske prosjektet «Cultural Heritage Counts for Europe» som ble satt i gang i 2012. Her arbeider man for å få etablert det økonomiske underlaget for å presentere kulturminnenes betydning for Europas økonomiske vekst og beskjeftigelse. De endelige resultater vil bli presentert ved Europa Nostras kongress i 2015.

Resultatet og anbefalingene fra de ulike syv komiteene som hadde besøkt de « 7 mest utsatte kulturminner i Europa» (presentert i Aten i juni) ble også presentert og drøftet under konferansen. Konferansen tok opp et bredt spekter av saker og hadde tidvis opp mot 700 deltakere.

KONGRESSEN I 2014 FINNER STED I WIEN

Kongressen 2. - 5. mai er under forberedelse i Wien etterfulgt av en heldagstur til Wachaudalen, et «UNESCO World Heritage Site» tirsdag 6. mai. Tidspunktet er tidligere enn vanlig, men må sees i sammenheng med at Placido Domingo vil synge tittelrollen i Verdis Nebukadnesar i Wiener Staatsoper søndag 4. mai. Pristildelingsseremonien avvikles i det kjente Burgtheateret. Det er all grunn til å tro at dette vil bli en innholdsrik kongress i en av Europas vakreste byer. Se www.europanostra.org/vienna

KONGRESSEN 2015 - I OSLO

Europa Nostra Norge ble våren 2013 forespurt om vi ville påta oss oppgaven som vertskap for kongressen i 2015. Styret satte som en absolutt forutsetning at vi fikk faglig og økonomisk støtte fra relevante offentlige institusjoner. Mye er kommet på plass og styret er i gang med en skisse til program og andre nødvendige tiltak. Fortidsminneforeningen, som i år har vært medlem at Europa Nostra i 25 år, har sagt ja til å være med i gjennomføringen av arrangementet. Deres kontor i Oslo vil ha en sekretærfunksjon under forberedelsene til kongressen. Det vil med det første bli satt ned ulike komitéer som skal ta seg av forskjellige oppgaver i tilknytning til kongressen. Bystyret i Oslo har sagt ja til å la oss benytte Rådhushallen til pristildelingsseremonien. De vil også gi en mottagelse i anledning kongressen. Styret er meget takknemlig for denne generøsitet. Styret vil holde medlemmene orientert om den videre gang i

forberedelsene til kongressen. Allerede på det kommende årsmøte vil vi gi en orientering. Vi kan komme til å trenge mange former for hjelp fra medlemmene i tiden fremover. Tidspunkt er tentativt fastsatt til 10.-13. juni. Pristildelingsseremonien vil finne sted torsdag 11. juni. Merk datoen!

MEDLEMSVERVING

Som nevnt i fjorårets årsmelding lider Europa Nostra - som andre kulturminneorganisasjoner i Europa - fortsatt under de store innstramningstiltakene innenfor offentlig og privat sektor. En solid medlemsmasse er derfor stadig viktigere for alle kulturminneorganisasjoner. Styret i Europa Nostra oppfordrer alle til å bli med i arbeidet for å rekruttere nye medlemmer til organisasjonen, så vel enkeltpersoner som bedrifter, stiftelser og institusjoner. Kongressen i Oslo i 2015 bør også være en sterk pådriver til å rekruttere nye medlemmer til Europa Nostra. I løpet av året har vi fått 5 nye individuelle medlemmer. Ett er gått bort. Siden årsskifte har vi fått to individuelle medlemmer og to assosierte medlemmer: Frogn kommune og NMBU i Ås.

Oslo, 5. mars 2014

Styret i Europa Nostra Norge

Erik Schultz Seppo Heinonen Eirik Saxvik Tore Edvard Bergaust

Magdalena Eckersberg Axel Mykleby Gunnar Stavseth